

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 4 mars 1887, kl. 2 e. m.

Memorial, i fråga om användandet af Riksbankens vinst för år 1886.

Såsom af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna och Riksdagen i tryck meddelade berättelse är känt, uppgick riksbankens vinst för år 1886 till 2,496,938 kronor 30 öre.

Enligt 1 § af den för bankoutskottet gällande instruktion bör utskottet så fort sig göra låter till Riksdagen afgifva yttrande och förslag om användandet af samma vinst.

Vid fullgörandet af denna utskottet sålunda tillkommande skyldighet har utskottet tagit i öfvervägande de förslag i omförmälda hänseende, som innefattas dels i Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof, dels i tre särskilda inom Riksdagen väckta och till förberedande behandling af utskottet hänvisade motioner, dels ock i fullmäktiges i riksbanken till utskottet infordrade yttrande i frågan.

Kongl. Maj:t har i sin nyssberörda proposition föreslagit, att af riksbankens vinst för ifrågavarande år må anvisas för statsverkets behof till utbetalning vid den tid under år 1888, som af Riksdagen bestämmes, ett belopp af 1,250,000 kronor.

Herr friherre *Klinckowström* har i motion n:o 15 i Första Kamraren hemställt,

»att riksbankens *hela* nettovinst för år 1886, uppgående till i rundt tal 2,500,000 kronor, måtte i sin helhet för riksbankens

Bih. till Riksd. Prot. 1887. 6 Saml. 3 Häft.

bankens räkning bibehållas och sålunda intet deraf öfverlemnas till statsverket.»

Herr *J. Anderson* i Tenhult har i motion n:o 19 i Andra Kammarren föreslagit,

»att Riksdagen med afslag å Kongl. Maj:ts proposition att 1,250,000 kronor af riksbankens vinst för år 1886 skulle anvisas till statsverkets behof, ville besluta, att hela bankovinsten för sagda år skall blifva bankens tillhörighet.»

Herr *J. Pettersson* i Alfvesta har i motion n:o 38, likaledes i Andra Kammarren, tillstyrkt,

»att hela den för nästlidna år hos riksbanken uppkomna vinst, som enligt uppgift i nådiga propositionen om statsverkets tillstånd och behof, belöper sig till 2,497,088 kronor 30 öre må användas till förstärkande af riksbankens grundfond.»

Fullmäktige i riksbanken hafva i det af dem afgifna yttrandet i frågan till en början erinrat,

dels hurusom vid afgifvande till nästlidna års bankoutsrott af infordradt utlåtande från fullmäktige i anledning af då väckta motioner om användande af riksbankens vinst för år 1885 fullmäktige hufvudsakligen anförde, att en afvikelse från den alltsedan år 1875 följda grundsatsen att för riksbanken bibehålla omkring hälften af dess årsvinst och öfverlemna återstoden till statsverket helt visst skulle ånyo framkalla strider af samma art, som förr inom Riksdagen förekommit angående fördelningen af riksbankens vinst; att förökandet i större mån af riksbankens andel deri under ett år, då statsverket hade att förfoga öfver mera betydande öfverskott, lätt skulle kunna föranleda, att ett motsatt förfarande ansåges böra tillämpas för den händelse att statsverkets ställning någon gång blefve sådan, att större tillskott än vanligt fordrades för statsutgifternas bestridande; att det för riksbankens rörelse utan tvifvel vore förmånligare, om den kunde påräkna en någorlunda lika årlig tillväxt i sina fonder; att den tillökning i dessa, som under iakttagande af den på senare tider följda praxis i afseende på årsvinstens fördelning vunnits, också hade visat sig tillräcklig att motsvara den allmänna rörelsens ökade behof af diskontering och utlåning hos riksbanken; samt att under den rådande allmänna tillbakagången i kommersielt och industrielt hänseende med deraf följande ringare tillgång på verkligen antagliga papper någon anledning icke förefunnes för riksbanken att begära en öfver det vanliga gående förstärkning af dess kapital;

dels ock att bankoutskottet i sitt derefter till Riksdagen aflåtna memorial i frågan förklarade sig gilla de åsigter fullmäktige sålunda uttalat, men att med afseende å de för såväl riksbankens hufvudkontor som dess afdelningskontor i Göteborg och Malmö förestående oundvikliga nybyggnader, för hvilka kostnaderna uppginge till så betydliga belopp, att de icke borde dragas ur bankens allmänna affärsrörelse, utskottet ansåg sig böra för den gången föreslå ett frånträdande af den under senare åren iakttagna fördelningen af bankovinsten mellan statsverket och riksbanken och hemställa om bibehållande i sin helhet för riksbankens räkning af densammas vinstmedel för år 1885, hvilken utskottets hemställan ock af Riksdagen bifölls;

hwarefter fullmäktige i sjelfva saken anfört följande:

»Då de af fullmäktige sålunda uttalade åsigter om önskvärdheten af en stadig fördelning mellan statsverket och riksbanken af den senares vinst, hvilka fortfarande af fullmäktige vidhållas, dessutom blifvit af utskottet i hufvudsak godkända samt de skäl, som nästlidna år enligt utskottets mening förefunnos för den afvikelse, som då i förevarande hänseende egde rum, numera blifvit i väsentlig grad undanröjda så väl genom förra Riksdagens beslut att af riksbankens reserverade medel ett belopp af intill en million kronor må användas i och för uppförande af nybyggnad för riksbankens hufvudkontor som ock derigenom att utan anlitan af det här ofvan angifna vinstmedelbeloppet tillhoppa omkring 110,000 kronor blifvit använda för de beslutade nybyggnaderna i Göteborg och Malmö, hafva fullmäktige icke ansett anledning nu förefinnas att frångå den på senare tider följda principen i afseende å vinstmedlens fördelning och få därför såsom sin åsigt uttala, att, derest det af Kongl. Maj:t i ofvan omförmälda nådiga proposition framställda förslag om anvisande åt statsverket af 1,250,000 kronor af bankovinsten för år 1886 blefve af Riksdagen bifallet, riksbankens behof kan anses tillgodosedt, om återstoden, 1,246,938 kronor 30 öre, får i riksbanken bibehållas.»

Enligt ett till utskottet jemväl öfverlemnadt utdrag af det vid ärendets behandling hos fullmäktige förda protokoll voro två af fullmäktige, nemligen ordföranden herr grefve Lewenhaupt och herr Liss Olof Larsson, från beslutet skiljaktige, i hvilket afseende herr grefve Lewenhaupt anförde att han — på de i enahanda ämne den 18 februari 1886 af honom anförda skäl, hvilka syntes honom fortfarande vara gällande, och då för sådana riksbankens utgifter, som kunde antagas blifva under den närmaste framtiden erforderliga, dess nu tillgängliga vinstmedel syntes böra desto hellre förbehållas, som det vore

att motse, att statsverket genom minskning i dess inkomster blefve i vida större behof än nu att undfå andel i riksbankens vinst — ansåge, att fullmäktige bort tillstyrka bifall till ifrågavarande motioner. Herr Liss Olof Larsson yttrade:

»Då sistlidne Riksdag på bankoutskottets tillstyrkan frångått den förut under flere år följda grundsats i fråga om bankovinstens fördelning och då jag icke kan finna annat, än att det är med riksbankens fördel bäst förenligt, att den uppkomna vinsten af dess rörelse bibehålles för dess egna ändamål, när icke statsverkets tillstånd är sådant, att för dess behof någon del af samma vinst pröfvas oundgängligen erforderlig, så anser jag, att herrar fullmäktige nu bort tillstyrka bankovinstens bibehållande för bankens egna ändamål.»

Vid företagen slutlig behandling af denna fråga har bankoutskottet tagit hänsyn till så väl statsverkets som riksbankens ställning och behof; och då, enligt utskottets förmenande, statsverkets tillstånd för närvarande är sådant att för fyllande af dess behof icke någon vare sig större eller mindre del af bankovinsten synes vara för riksstatens reglerande vid innevarande Riksdag erforderlig, har utskottet desto heldre funnit sig kunna och böra i år likasom förlidet år hos Riksdagen tillstyrka hela bankovinstens bibehållande i riksbanken, som en sådan förstärkning af dennas fonder, synes utskottet med afseende å nedan omförmälda förhållanden vara både önskvärd och behöflig. Utskottet tillåter sig i sådant afseende erinra, hurusom yrkandena på inskränkning i de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt äfvensom på riksbankens utvidgning medelst inrättande af ytterligare afdelningskontor år från år med alltmera kraft framträda och redan under innevarande Riksdag komma att utgöra föremål för pröfning. Skulle dervid en reduktion af de enskilda bankernas sedelutgifning finnas böra under den närmaste framtiden ega rum, lärer den vidgade rörelse och den derigenom ökade sedelutgifning, som vid sådant förhållande kan för riksbanken ifrågakomma, påkalla en förstärkning af dess fonder; och hvad inrättandet af nya riksbankskontor i orterna beträffar, kan jemväl lösningen af denna fråga icke annat än i väsentlig mån underlättas genom en sådan förstärkning af riksbankens fonder, att de farhågor för en skadlig splittring af riksbankens krafter, hvilka vid pröf-

ning af framställda förslag om nya afdelningskontor under de senaste åren låtit sig förspörjas, kunde varda undanröjda.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, och då det under alla förhållanden synes utskottet lämpligt att, när behof af andel i riksbankens vinstmedel icke för statsverket förefinnes, låta desamma kvarstå i riksbanken, hemställer utskottet,

att riksbankens vinst för år 1886, uppgående till 2,496,938 kronor 30 öre, må i sin helhet i riksbanken bibehållas.

I händelse af bifall till denna utskottets hemställan kommer utskottet att i sammanhang med framställning till Riksdagen rörande bestämmelser i bankoreglementet föreslå den ändring i samma reglemente, som af beslutet i förevarande fråga må varda påkalladt; hvilket utskottet skolat för Riksdagen
anmäla.

Stockholm den 4 mars 1887.

På bankoutskottets vägnar:

G. S. ÅKERHJELM.

Reservation:

af friherre *Åkerhielm*, med hvilken herrar *Peyron*, *Ericsson*, *H.*, *Falk*, *Söderhjelm* och *Biesert* instämt:

»Med anledning af hvad fullmäktige i riksbanken i sitt yttrande anført, har jag varit af den mening, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att af riksbankens vinst för år 1886 till statsverket aflemna 1,250,000 kronor, att utbetalas med en fjerdedel under hvardera af månaderna januari, april, juli och oktober 1888, samt i riksbanken bibehålla återstoden 1,246,938 kronor 30 öre.»